

ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ ДИЗАЙНУ І МИСТЕЦТВ

Факультет	Дизайн та архітектура	Рівень вищої освіти	1-й (бакалаврський)
Кафедра	Графічний Дизайн	Рік навчання	1
Галузь знань	2 Культура, мистецтво та гуманітарні науки	Вид дисципліни	Обов'язкова
Спеціальність	B2 Дизайн	Семестри	1

ОСНОВИ ФОРМОУТВОРЕННЯ

Семестр 1 (2026/27 н.р.)

Викладач Лаврікова Катерина Анатоліївна
E-mail lavrikova_kateryna@kdada.org
Заняття За розкладом

Адреса 61002, Харків, вул. Мистецтв, 8, корпус 3, поверх 1, ауд. 103
Телефон 057 720-23-49, кафедра графічного дизайну

ПЕРЕДУМОВИ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Дисципліна не має обов'язкових передумов для вивчення.

НАВЧАЛЬНІ МАТЕРІАЛИ

Макети до завдань, фото-матеріали та альбоми студентських робіт минулих років. Базою для дисципліни ОСНОВИ ФОРМОУТВОРЕННЯ є матеріал з курсу практичних завдань з макетування та пластики поверхні. Матеріал ілюструється відповідними зразками на екрані у цифровому форматі та практичними прикладами щодо технічних особливостей виконання.

Методичні рекомендації

1. Сбітнева Н., Литвинюк Л., Іванова А. Методичні рекомендації з дисципліни «Основи формоутворення» для студентів 1 курсу ОПП «Графічний дизайн» спеціальності B2 Дизайн першого (бакалаврського) ступеня, Харків: ХДАДМ. 2024. 40 с.
2. Костенко Т.В. Методичні вказівки до виконання серії підготовчих вправ по роботі з папером з дисципліни «Основи формоутворення» для студентів заочного відділення 1 курсу спеціалізації «Дизайн» / Т.В. Костенко . – Харків: ХХПІ, 2000.
3. Костенко Т.В. Навчально-методичний посібник «Основи композиції та тримірного формоутворення» / Т.В. Костенко . – Харків: ПП «Азамаєв В.Р.», 2001.

ПОСИЛАННЯ НА МАТЕРІАЛИ

Додаткові навчально-інформаційні матеріали, у тому числі актуальні проектні розробки з дизайну та архітектури, дані про авторів, дизайнерські школи, творчі групи і т.ін. можна переглянути у мережі Інтернет. Відповідні посилання на потрібний сайт (Link – код в HTML або RHP документі) надаються викладачем під час занять та дублюються в додатку Trello. Також надаються особисто за проханням студента після закінчення лекції.

НЕОБХІДНЕ ОБЛАДНАННЯ

Обов'язковою умовою для студента є виконання практичних завдань. Для цього при собі необхідно мати макетний килимок формату А-3, аркуші паперу, макетний ніж, лінійку, олівець та гумку.

МЕТА Й ЗАВДАННЯ КУРСУ

Метою дисципліни «Основи формоутворення» є підготовка студентів до вивчення основних профілюючих дисциплін спеціалізації «графічний дизайн»: «Макетування і моделювання упаковки», «Проектування».

Завдання дисципліни полягають в розвитку об'ємно-просторового мислення, одержанні навичок сприйняття та аналізу об'ємної форми, проектно-технічних знань для творчого оперування із формою, простором, а також розвитку навичок утворення форми і конструкції в межах рішення поставленої функціональної задачі.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен:

знати: основні типи та особливості паперу та картону, формотворчі можливості цих матеріалів; різні принципи сполучення та макетування об'ємної форми;

уміти: творчо оперувати з формою, простором, створювати об'ємно-просторові композиції; вирішувати поставлені функціональні задачі, виходячи з властивостей матеріалу та конструктивного рішення;

мати навички: практичної роботи з папером, картоном та іншими матеріалами, макетування та моделювання форми; вираження в формі та конструкції функціонального призначення об'єкта проектування.

Дисципліна розрахована на оволодіння студентами **загальних та спеціальних компетентностей:**

ЗК 1 Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК 6 Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт

СК 1 Здатність застосовувати сучасні методики проектування одиничних, комплексних, багатофункціональних об'єктів дизайну

СК 2 Здатність здійснювати формоутворення, макетування і моделювання об'єктів дизайну

СК3 Здатність здійснювати композиційну побудову об'єктів дизайну.

Передбачено наступні **програмні результати:**

РН 1 Застосовувати набуті знання і розуміння предметної області та сфери професійної діяльності у практичних ситуаціях.

РН 6 Усвідомлювати відповідальність за якість виконуваних робіт, забезпечувати виконання завдання на високому професійному рівні.

РН 7 Аналізувати, стилізувати, інтерпретувати та трансформувати об'єкти для розроблення художньо-проектних вирішень.

РН 8 Оцінювати об'єкт проектування, технологічні процеси в контексті проектного завдання, формувати художньо-проектну концепцію.

РН 9 Створювати об'єкти дизайну засобами проектно-графічного моделювання.

РН 10 Визначати функціональну та естетичну специфіку формотворчих засобів дизайну в комунікативному просторі.

РН 11 Розробляти композиційне вирішення об'єктів дизайну у відповідних техніках і матеріалах.

РН 12 Дотримуватися стандартів проектування та технологій виготовлення об'єктів дизайну у професійній діяльності.

РН 13 Знати надбання національної та всесвітньої культурно-мистецької спадщини, розвивати екокультуру засобами дизайну.

РН 14 Використовувати у професійній діяльності прояви української ментальності, історичної пам'яті, національної самоідентифікації і творчого самовираження; застосовувати історичний творчий досвід, а також успішні українські та зарубіжні художні практики

РН 16 Враховувати властивості матеріалів та конструктивних побудов, застосовувати новітні технології у професійній діяльності.

РН 17 Застосовувати сучасне загальне та спеціалізоване програмне забезпечення у професійній діяльності.

РН 18 Відображати морфологічні, стильові та кольоро-фактурні властивості об'єктів дизайну.

ОПИС І СТРУКТУРА ДИСЦИПЛІНИ

Дисципліна вивчається протягом двох семестрів 1-го курсу. У 1 семестрі: 4 кредити ECTS, 120 навчальних годин, з них: практичні, семінарські заняття (60 годин), самостійна робота (60 годин). Структура дисципліни складається з 2-х модулів в першому семестрі.

Рубіжна перевірка рівня і якості отриманих знань здійснюється у процесі модульних переглядів та виконання контрольних робіт. Програмою передбачено рубіжні етапи контролю у формі поточних переглядів ескізів, процесу роботи та виконаних завдань.

№№ тем	Назви змістових модулів і тем	Кількість годин							
		денна форма				Заочна форма			
		ус ь о го	у тому числі			ус ь о го	у тому числі		
			Лекції	Практикт.	Самост. робота		Лекцій	Практ. икт.	Самост. робота
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
І семестр									
МОДУЛЬ 1									
1	Вивчення принципів створення просторових композицій на основі паперу: розрізи, надрізи, плазом, торцем, конгрев, дрібний рельєф на основі згинів паперу — рельєф з розрізами — високий рельєф на основі розрізних фігур зі згинами — просторова композиція із розрізних фігур тощо (10 варіантів, розмір — 10x10см)	32	-	16	16	22	-	2	20
2	Вправа на макетування основних правильних об'ємних фігур (куб, призма, піраміда, циліндр, конус). 5 макетів	16	-	8	8	16	-	1	15
3	Збагачення поверхні основних правильних	8	-	4	4	22	-	2	20

	об'ємних фігур (куб, призма, піраміда, циліндр, конус) за допомогою фактури. 1 макет								
	РАЗОМ ЗА МОДУЛЕМ 1	56	-	28	28	60	-	5	55
МОДУЛЬ 2									
4	Вправа на пластичне варіювання початкового об'єму (куб, призма, піраміда, циліндр, конус). Збагачення пластичного трактування форми на основі „скульптурного” підходу 1 макет	16	-	8	8	16		1	15
5	Об'ємно-просторова фантазійна композиція на тему: світ тварин, архітектура тощо. (Рішення на основі використання можливостей паперу: згинів, зламів, розрізів, надрізів тощо) 1 макет	24	-	12	12	22	-	2	20
6	Об'ємно-просторова асоціативна композиція на основі сполучення декількох геометричних тіл із використанням фактури, “скульптурного” підходу, контрастного сполучення форм та інших можливостей. Тема: світ тварин 1 макет	24	-	12	12	22	-	2	20
	РАЗОМ ЗА МОДУЛЕМ 2	64	-	32	32	60	-	5	55
	УСЬОГО ЗА І СЕМЕСТР	120	-	60	60	120	-	10	110

I семестр містить 2 модуля: 6 завдань.

1 МОДУЛЬ

1. Вивчення принципів створення просторових композицій на основі паперу: розрізи, надрізи, плазом, торцем, конгрев, дрібний рельєф на основі згинів паперу — рельєф з розрізами — високий рельєф на основі розрізних фігур зі згинами — просторова композиція із розрізних фігур тощо
2. Вправа на макетування основних правильних об'ємних фігур (куб, призма, піраміда, циліндр, конус)
3. Збагачення поверхні основних правильних об'ємних фігур (куб, призма, піраміда, циліндр, конус) за допомогою фактури. 1 макет

2 МОДУЛЬ

1. Вправа на пластичне варіювання початкового об'єму (куб, призма, піраміда, циліндр, конус). Збагачення пластичного трактування форми на основі „скульптурного” підходу
2. Об'ємно-просторова фантазійна композиція на тему: світ тварин, архітектура тощо. (Рішення на основі використання можливостей паперу: згинів, зламів, розрізів, надрізів тощо)
3. Об'ємно-просторова асоціативна композиція на основі сполучення декількох

геометричних тіл із використанням фактури, “скульптурного” підходу, контрастного сполучення форм та інших можливостей. Тема: світ тварин

ФОРМАТ ДИСЦИПЛІНИ

Провідний напрям дисципліни визначається формуванням початкових навичок сприйняття та аналізу об’ємної форми, проектно-технічних знань для творчого оперування з формою, рельєфом, площиною, простором, а також прищеплювання практичних навичок роботи з папером, картоном та іншими матеріалами, задля розвитку творчої індивідуальності.

Під час виконання практичних завдань, студенти знайомляться з основними закономірностями побудови форми, одержують практичні навички роботи з інструментом та матеріалами, навчаються обирати найефективніше рішення відповідно обраної теми, створювати виразний художній образ у синтезі формальної структури форми та функції, використовувати отримані знання у об’ємно-пластичних композиціях.

Самостійна робота студентів спрямована на завершення практичних завдань за зазначеною вище тематикою. Зміст самостійної роботи складає виконання практичних завдань, які є елементами модулів, тобто ескізи, пошуки рішення, завершення роботи та підготовка до переглядів.

ФОРМАТ СЕМЕСТРОВОГО КОНТРОЛЮ

Програмою передбачено рубіжні етапи контролю у формі поточних переглядів ескізів, процесу роботи та виконаних завдань.

Підсумковий контроль засвоєння знань здійснюється у формі екзаменаційних переглядів.

ПРАВИЛА ВИКЛАДАЧА

На проведення занять з дисципліни ОСНОВИ ФОРМОУТВОРЕННЯ розповсюджуються загальноприйняті норми і правила поведінки Вищої школи. Під час занять не допускаються дії, які порушують порядок і заважають навчальному процесу, будь то занадто гучне спілкування, вільне пересування аудиторією чи користування мобільним телефоном. З боку викладача вітається активна участь студента і його власна думка з теми занять. У разі відрадження, хвороби або іншої важливої причини, викладач має право перенести заняття на інший день за умови узгодженості з адміністрацією навчального закладу та існуючим розкладом занять. Про дату, час та місце проведення занять викладач інформує аспірантів через старосту групи.

ПОЛІТИКА ВІДВІДУВАНOSTІ

Пропуски занять аспірантами без поважних причин, рівно як і запізнення не вітаються. Причини пропуску занять мають бути підтверджені адміністрацією аспірантури. У разі пропуску занять, він має самостійно опрацювати матеріали тем і підтвердити їх опанування відповідними виконаними завданнями. Довгострокова відсутність на заняттях без поважних причин дає підстави для незаліку з дисципліни і його можливого подальшого відрахування. Відсутність студента на контрольних роботах без поважної причини безпосередньо впливає на зниження підсумкової оцінки (мінус 3 бали за кожний пропуск).

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ

Студенти зобов’язані дотримуватися правил академічної доброчесності.. Кожен випадок порушення академічної доброчесності розглядається як подія, що негативно впливає на оцінку роботи студента. Якщо під час рубіжного контролю помічено копіювання в роботі чужих матеріалів - студент втрачає право отримати бали за тему.

Якщо це відбулось в процесі заліку — студент отримує тільки ті бали, що були зараховані за попередні етапи контролю.

Корисні посилання: <https://законодавство.com/zakon-ukrajiny/stattya-akademichna-dobrochesnist-325783.html>

<https://saiup.org.ua/novyny/akademichna-dobrochesnist-shho-v-uchniv-ta-studentiv-na-dumtsi/>

РОЗПОДІЛ БАЛІВ у 1-му семестрі

Таблиця 4

Змістовий модуль	№ теми, завдання	Форма звітності	Максимальна кількість рейтингових балів
1	2	3	4
I семестр			
1	Тема 1, завдання 1.	Поточний перегляд	0–15
	Тема 2, завдання 2.	Поточний перегляд	0–10
	Тема 3, завдання 3.	Поточний перегляд	0–10
	Контрольна робота	Поточний перегляд	0–5
Загальна кількість балів за Модуль 1		Перегляд робіт	0–40
2	Тема 4, завдання 4.	Поточний перегляд	0–10
	Тема 5, завдання 5.	Поточний перегляд	0–20
	Тема 6, завдання 6.	Поточний перегляд	0–20
Загальна кількість балів за Модуль 2		Перегляд робіт	0–50
Загальна кількість балів за I семестр		Екзам. перегляд	0–10

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності за шкалою ХДАДМ	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою для заліку
90–100	A	відмінно
82–89	B	добре
75–81	C	
64–74	D	
60–63	E	задовільно
35–59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0–34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Критерії оцінки знань та умінь студентів з дисципліни

«Основи формоутворення»

90-100 балів («відмінно» за національною шкалою, A — за шкалою ECTS) може отримати студент, який в повному обсязі опанував матеріал практичного та теоретичного курсу, творчо підійшов до виконання завдань, професійно виконав усі завдання, надав додаткові варіанти за відповідними темами, крім того, брав участь та переміг (посів 1-3 місце) у міжнародних або усеукраїнських конкурсах та акціях, студентських олімпіадах чи наукових конференціях з дизайну.

82-89 балів («добре» за національною шкалою, B — за шкалою ECTS) отримує студент, який добре опанував матеріал практичного та теоретичного курсу, вчасно виконав усі поставлені завдання, творчо підійшов до виконання цих завдань, але при цьому зробив декілька незначних помилок та показав недостатньо якісний рівень виконання.

75-81 балів («добре» за національною шкалою, C — за шкалою ECTS) отримує студент, який в цілому добре опанував матеріал практичного та теоретичного курсу, вчасно

та якісно виконав більшість поставлених завдань, достатньо творчо підійшов до виконання цих завдань, але при цьому виконана робота мала значні недоліки.

64-74 балів («задовільно» за національною шкалою, D — за шкалою ECTS) отримує студент, який не в повному обсязі опанував матеріал практичного та теоретичного курсу, виконав переважну більшість поставлених завдань або усі завдання на недостатньо професійному рівні, при цьому виконана робота мала значні недоліки (неохайність виконання, відсутність творчого підходу тощо).

60-63 балів («задовільно» за національною шкалою, E — за шкалою ECTS) отримує студент, який в недостатньому обсязі опанував матеріал практичного та теоретичного курсу, виконав лише основні з поставлених завдань, але при цьому виконана робота має багато значних недоліків (неохайність виконання, відсутність творчого підходу, невчасна подача виконаної роботи тощо).

35-59 балів («незадовільно» за національною шкалою, FX — за шкалою ECTS) отримує студент, який не впорався із головними задачами дисципліни, тобто не опанував більшість тем практичного та теоретичного курсу, пропускав заняття без поважних причин, зробив значну кількість суттєвих помилок при виконанні завдань. Про відсутність належних знань свідчать незадовільні підсумки поточного перегляду. У цьому випадку для одержання оцінки потрібна значна додаткова робота по виконанню усіх завдань дисципліни відповідно програми курсу і повторна перездача.

1-34 балів («незадовільно» за національною шкалою, F — за шкалою ECTS) отримує студент, який не володіє знаннями з усіх модулів дисципліни, не виконав програми курсу і, відповідно, не впорався з поточними перевітками та не склав екзаменаційного перегляду. В цьому випадку передбачений обов'язковий повторний курс навчання.

СИСТЕМА БОНУСІВ

Передбачено додаткові бали за участь у конкурсах в межах дисципліни (3-5), виконання додаткових творчих композицій з поданих завдань (1-3). Максимальна кількість балів:8.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Божко Ю.Г. Основы архитектоники и комбинаторики формообразования / Ю.Г. Божко. – Харків: Вища школа, 1984.
2. Бойчук А.В., Даниленко В.Я. Харьковская школа дизайна (Методические материалы. Дизайн-образование) / А.В. Бойчук, В.Я. Даниленко. – М.: ВНИИТЭ, 1990.
3. Волкотруб И.Т. Основы художественного конструирования / И.Т. Волкотруб. – Київ: Вища школа, 1986.
4. Даниленко В.Я. Основы дизайна. – Навчальний посібник / В.Я. Даниленко. Київ: Вища школа, 1996
5. Даниленко В.Я. Дизайн. Підручник / В.Я. Даниленко. – ХДАДМ, 2004.
6. Даниленко В.Я. Дизайн / В.Я. Даниленко. – Харків: Видавництво ХДАДМ, 2003
7. Костенко Т.В. Навчально-методичний посібник «Основы композиції та тримірного формоутворення» / Т.В. Костенко. – Харків: ПП «Азамаєв В.Р.», 2001.